

Padlás

Hudy Árpád *tárcája*

Tegnap a Majmok Bolygóján jártam. Na jó, nem ott, csak a padlásunkon. És megláttam az özönvíz előtti kompjútert. A személyi számítógépek első generációjából való PC-dinoszauruszt, amelyet a barátomtól kaptam, több mint húsz éve, amikor újat vett magának. Megjárta összes németországi pincémet (volt egy pár), míg nem – lám csak, jó az Isten, jót ad, hogy felvitte a kend dolgát – fel nem cipeltem a régi magyar parasztház padlására. Sosem használtam, erősen kétséges, hogy fogom-e valaha. Meg az is, hogy egyáltalán működik-e.

A Majmok Bolygóján ez nem okozott volna problémát, a filmben, amelyet vagy negyven éve lélegzetviesszafojtva néztünk a zsúfolt moziban, az volt a legtudományosabb-fantasztikusabb, hogy a számítógép vígan átvészelte az atomkatasztrófát, bekapcsolták a barlangban (vagy romhalmazban?) az emberek vagy a majmok, már nem emlékszem, és azonnal lökte az információkat. Mintha kihalásznánk az óceánból egy pár éve beledobott laptopot, felkattintanánk, és már olvasnánk is benne a legutolsó emaileket.

Más is van odafönn. A padlás afféle Noé bárkája, csak nem állatpárokat, hanem a kacatok mintadarabjait menekítjük föl rá, valami atavisztikus kényszertől hajtva. Ha egyszer új életet kell kezdenünk, a semmiből, ne álljunk itt egy szál lom nélkül. Ott várakoznak egykori meghitt környezetünk száműzöttei, félhomályban és vaksötétben, jéghidegben és kemenceforróságban. Néha eszébe jut az embernek, hogy valami kéne odafönről, felcammog a rossz falépcsőn, kotorász, beveri a fejét a gerendákba, poros lesz és dühös, és úgysem találja meg, amit éppen keres. De sok mást igen.

A padlás irreális tér, ahol a múlt temetetlen tetemei hevernek, csata utáni összevisszaságban, vagy akár Robinson kincsei a hajótörés után a fővenyen. Gyerekkoromban, mint József Attila versében, ebbe a

titokzatos, félelmetes térségbe vittük fel anyámmal a ruhát a mosókonyhából, este volt már, petróleumlámpával világítottunk, elemlámpával, amikor már az is volt. Néha fellopóztam napközben is, régi könyveket, újságokat cipeltem le, első világháborús lövedékből, hevederből művészi barkácsolt frontszuvenírt (de kár, hogy nincs már meg!), leskelődtem a hátsó szomszéd udvarba a téglafal szellőzőnyílásán. A cserépek közt bevágó napsugár holográfiájában mikrokoszmoszként örvénylett a millió porszem. Kiszáradt darázsészkek hullott a lábam elé.

Ott állt az a gyönyörű, kecses, politúros íróasztal is, amelyet a papoktól, a Minorita-palotából hozott el Géza bácsi, s azon írtam első leckéimet, még tollszárral és tintával keresztmamánál, a másik udvari lakásban, ahová iskola után mentem, míg szüleim hazaértek a munkából. Mikor meghalt az idős sváb varrónő, új lakók jöttek, az íróasztal a padlásra került, mert hozzánk nem fért be a szűk, zsúfolt lakásba, pedig nem is volt hol írnom a leckét. Évekig kérleltem szüleimet, hogy szorítsunk neki helyet valahogy. Aztán egy téli napon, az udvaron játszva láttam, amint Mancsi néni felvágta tüzelőnek a fűszekélyünkön.

Másfajta izgalmas világ volt az alföldi parasztpadlás, ahová egy-két nyáron át nyápic városi gyerekként merészkedtem fel a meredek feljárón. Gyomorbizsergető felfedezőútam hatására felháborodott galambok csapdostak burrogva ki-be a tetőnyíláson át, ismeretlen, ócska eszközök meredtek rám a homályos zugokból, lógtak irdatlan szögekről. Középen, óriási halomban búza száradt a döngölt agyagpadlón, micsoda érzés volt beletemetkezni, meghengergőzni benne!

Régi padlások, az emlékezés barlangjai. De már nem sokáig.

Manapság falun is jobbra mediterrán tetők épülnek, alacsonyak, oda csak bekúszni lehet. A megmaradt szénapadlások üresen tátonganak, a tetőtérket többfelé beépítik. A padlás – az egykori gazda raktára, az alatt lakók kacattetője, a néhai gyermekek titokzatos birodalma – maga is belekerül az örök lomtárba.